

Nieuwsbrief 2012

Beste leden en sympathisanten,

Als we tijdens een vergadering, studiedag of samenkomst van musea vertellen dat we al 40 jaar werken rond de figuur van René De Clercq, vragen de aanwezigen zich vol ongelof af: "Hoe doet u dat?" Ons antwoord is heel eenvoudig: "Dankzij de jarenlange inzet van een schare **trouwe vrijwilligers.**"

De eerste resultaten waren er al in 1977 met een grootse herdenking ter gelegenheid van zijn 100ste geboortjaar. In 1982 werden zijn graf en grafmonument, gebeiteld door Jozef Cantré, vanuit Nederland naar Deerlijk overgebracht. Met het gemeentebestuur werd samengewerkt om zijn geboortehuis aan te kopen, te restaureren en in 1991 als museum te openen. Vrijwilligers verzorgden de inrichting ervan en beheren het nu al meer dan 20 jaar met succes. Naast rondleidingen en het organiseren van allerhande activiteiten zorgen wij ook voor een gevarieerde scholenwerking. Al 488 keer speelden wij het verteltheater *Hoe leefden onze (over)grootouders* voor de derdekleuterklassen van de regio. Geen enkele leerling van onze gemeente verlaat het lager onderwijs zonder in het René De Clercqhuisje te zijn rondgeleid.

Maar beste mensen, koken kost geld en daarom zijn we u zo dankbaar voor uw jaarlijkse milde bijdrage. Het is voor velen een moeilijke tijd en alles wordt alsmaar duurder. Wij niet! Al 20 jaar behouden wij dezelfde prijs. Uw geldelijke steun is voor onze werking onmisbaar. U weet dat we niet alleen zorgen voor het openhouden van het René De Clercqmuseum, waar we een hele brok geschiedenis van de Vlaamse Ontvoogding brengen, maar ook voor allerlei activiteiten waarvan dit jaar de *20ste Vlaamse zangavond* en een tentoonstelling over *De wereldtentoonstelling van 1913 in Gent* de hoofdactiviteiten zijn.

Bij een bezoek aan het museum bent u altijd welkom. Voor groepen zijn we elke dag van het jaar beschikbaar. Wilt u meer weten over het museum en over René De Clercq, surf dan naar onze webstek www.renedeclercq.be. Veel leesplezier ...

Arnold Vantiegheem, voorzitter

STEUNFONDS RENÉ DE CLERCQMUSEUM

Rekening: IBAN: BE49.4635.1470.1171 - BIC: KREDBEBB

René De Clercqgenootschap, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk

Gewoon lid: € 10

Steunend lid: € 15

Beschermend lid: € 25

*Vrolijke, vrolijke vrienden
Vrolijke vrienden, dat zijn wij.
Vrolijke, vrolijke vrienden
Vrolijke vrienden, dat zijn wij.*

**Wie houdt van het Vlaamse volkslied
en wie graag zingt, komt naar onze zangavond:
“Rond de piano van René De Clercq”.**

U wordt vriendelijk uitgenodigd naar onze

20ste VLAAMSE ZANGAVOND

vrijdag 24 februari 2012 om 20 uur in o.c. d'lefte

Samenzang, koorzangen, voordracht

Koorzangen: Seniorenkoor Bekaerts Notenclub Zwevegem o.l.v. Jeanno Defrenne
Koninklijk Parochiaal Koor Sint-Lodewijk o.l.v. Jeanno Defrenne
Sint-Ceciliakoer Deerlijk o.l.v. Didier Debels

Voordracht: Tine Vanderstraeten

Dirigente: Monique Naessens

Begeleiding: Hugo De Backer, Didier Debels, Jeanno Defrenne, Jan Dhaluin, Armand Storms, Paul Tuts en Johan Vlaeminck

Toegang + zangboekje: 5 euro

**Gratis receptie voor alle aanwezigen n.a.v. het 20-jarig bestaan
Iedereen welkom. Breng vrienden en familie mee!**

René De Clercq musicert ten huize Pieck. Ria Vervoort aan de piano.
Houtskooltekening van Adri Pieck.

Na 20 jaar zingen vieren wij feest!

20 jaar geleden in februari 1993 organiseerde het René De Clercqgenootschap in het museum voor de eerste maal een Vlaamse zangavond met een toen nog zeer beperkte opkomst. Heel vlug bleek het René De Clercqhuisje echter te klein en werd er naar het ontmoetingscentrum uitgeweken. Steeds maar groeiend, nu al met de medewerking van drie koren, een gelegenheidsorkest en een voordrachtskünstleres. De laatste jaren is de zangavond zelfs uitgegroeid tot een waar succes met meer dan 300 zingende mensen. Wij zingen samen de mooiste Vlaamse volksliederen en brengen een passende hulde aan onze grote componisten en tekstdichters: Emiel Hullebroeck, René De Clercq, Albrecht Rodenbach, Peter Benoit, Armand Preud'homme en zoveel anderen. Alle aanwezigen krijgen een mooi verzorgde liedbrochure en een gratis receptie.

Hartverwarmend bezoek

Verleden jaar waren Jos en Ria, twee sympathieke en eenvoudige mensen uit Berchem, onze gasten op de jaarlijkse Vlaamse zangavond. Zij zijn de naaste familieleden van René De Clercqs levensgezellin Ria Vervoort en de ouders van TV-vedette Gert Verhulst. Gerts moeder heet trouwens Ria René, genoemd naar haar tante Ria en naar René De Clercq.

Thuis bij Jos en Ria Verhulst in Berchem

Vroeger gingen we er geregeld op bezoek en waren er altijd welkom. Ze maakten zich de hele dag vrij voor ons. Zo heeft Jos ons eens enthousiast in Antwerpen rondgeleid op voor ons allemaal onbekende maar zeer interessante plaatsen. Hij is tevens een aangename causeur en als hij het over zijn jeugd of over het Eilandje heeft, heb je wel even tijd nodig. Als rasechte Antwerpenaar is hij ongelofelijk fier op zijn stad, misschien wel een beetje chauvinistisch ... Onlangs had hij het nog over de musical van priester Daens van studio 100. Ontroerd vertelde hij over de scene waar de hele cast, de vuist in de lucht, *de Internationale* zong. Jos weet nog vanwaar hij komt en niettegenstaande zijn bekende zoon is hij samen met zijn vrouw heel eenvoudig gebleven.

Ria Vervoort heeft René De Clercq (†1932) 60 jaar overleefd. Zij stierf in 1992 op 99-jarige leeftijd in het appartement in Amsterdam waar zij met René samenwoonde en bleef ongehuwd. Zijn werkkamer had ze al die jaren als een relikwie bewaard. De familie Verhulst heeft het verlangen van hun tante om bij haar dood zijn werkkamer en piano aan het museum te schenken, met liefde uitgevoerd. René kan in zijn geboortehuis (nu museum) binnenkomen, zich neerzetten op zijn mooie antieke stoel tussen zijn boeken, kunstwerken, meubels en zijn pen nemen om nieuwe gedichten te schrijven.

Op de laatste zangavond waren Jos en Ria onze genodigden. Ze waren verrast over zo een massa volk en genoten zichtbaar van de ontspannen sfeer. Ze zongen uit volle borst mee en *jeunden* zich tussen die vrolijk zingende mensen. Pas op het einde van de avond vertelde Jan Dhaluin over de aanwezigheid van de ouders van Gert Verhulst. Spontaan brak er een luid applaus los en Mieke Dhaluin bood ze als dank en waardering een rode roos aan.

Bij hun afscheid waren ze heel gelukkig dat zij destijds de *piano van René De Clercq* aan het René De Clercqgenootschap geschonken hadden en dat deze piano nu zo een belangrijke rol speelt op de jaarlijkse Vlaamse zangavond.

Jan Dhaluin

Dinsdag 20 maart om 20 uur in o.c. d'lefte: 10de Nacht van de Geschiedenis

Digitale projectie van oude filmpjes op groot scherm over het reilen en zeilen van de gemeente. Organisatie Davidsfonds m.m.v. de heemkring en het René De Clercqgenootschap.

Van zondag 15 april tot zondag 28 oktober is het museum elke zondagnamiddag open!

Niet alleen elke zondag van 14.30 tot 18 uur, maar ook elke dag kunt u, na afspraak, het museum bezoeken (tel. 056/72.86.70 of dhaluin.dekeyser@telenet.be). U beleeft met een *gidsverteller* een hele brok boeiende geschiedenis. Surf eens naar de webstek www.renedeclercq.be. In dat huis, gebouwd in 1790, gaat u 200 jaar terug in de tijd. Een tijd zonder elektriciteit noch modern comfort. U gelooft uw eigen ogen niet of denkt vol nostalgie aan uw prille kinderjaren.

Van zondag 15 april tot zondag 17 juni: tijdelijke tentoonstelling

De Wereldtentoonstelling van Gent 1913, de rol van René De Clercq en vrienden. Programma zie pagina 18.

Zondag 24 juni: Midzomerfeest

Het De Clercqhuis, ooit estaminet *Het Damberd*, wordt heel de zondag opnieuw een herberg. Wij verwennen u met zelfgebakken taart en koffie, streekbieren en straatmuzikanten.

Boekenmarkt ... alleen voor boekenwormen?

In zijn studententijd schreef René De Clercq het studentenlied *De Gilde viert (Liederen voor 't Volk*, Maldegem, V. Delille, 1903). Enkele componisten, onder wie Emiel Hullebroeck en Gaston Feremans, hebben er muziek opgezet en het werd in de studentenclubs tijdens de cantussen veel gezongen.

Wat zit gij daar - verblijd en juicht - al over uwe boeken ...!?

Juist: boeken betekenen niet altijd blokken en buigen.

In de zomermaanden is het René De Clercqmuseum elke zondagnamiddag open voor het publiek. Tijdens de openingsuren wordt dan in het museum tezelfdertijd een boekenverkoop gehouden. Een groot aantal tweedehandboeken, over alle onderwerpen, zijn dan aan minieme prijzen te verkrijgen. De opbrengst is steun aan het museum.

Naast een ruim bestand van romans van binnen- en buitenlandse schrijvers van vroeger en nu, zijn er werken over uiteenlopende onderwerpen ter beschikking: er is steeds iets te vinden over kunst, poëzie, wetenschap, techniek, toerisme, politiek, geschiedenis, godsdienst, muziek, natuur en tuin, koken, hobby ... Kinderen en jeugd kunnen een keuze maken uit een verzameling werken voor hun leeftijd. U kunt er ook grasduinen in een aanbod elpees van uiteenlopende soorten muziek, van rock tot klassiek.

Voor liefhebbers en verzamelaars zal er een beperkt aanbod zijn van werken van onze eigenste René De Clercq. Geïnteresseerden wachten best niet te lang.

*[...] Die steeds aan perkamenten kluift
En perkamenten reuken snuift
Krijgt perkamenten kleuren. [...] schreef René De Clercq*

Zover hoeft u het natuurlijk niet te laten komen en mocht u een perkamentje ontdekken van enkele eeuwtjes terug, zorg er dan goed voor.

Is de wijsheid alleen maar in de kan?

Leuk gezongen, en blijf a.u.b. zingen mensen, daar niet van. Ook de Spanjaarden zeggen (zingen?): donde el vino entra, la verdad sale (waar de wijn naar binnengaat, daar komt de waarheid naar buiten). Maar met een goed boek hoeft u niet meer te drinken, en het blijft op uw plank staan zolang u maar wil.

Indien uzelf boeken en platen bezit die u kwijt wil, terwijl u het - met groot gelijk - zonde vindt ze voor de papiermolen te bestemmen, kunt u ze overmaken aan het René De Clercqmuseum, waar hun een zinvol tweede leven aangeboden wordt. Er wordt evenwel niets opgekocht.

Twee redenen zijn er dus om zowel op een zonnige als op een regenachtige zondagnamiddag, al of niet met de (klein)kinderen, even langs te komen: een gratis museumbezoek (met of zonder begeleiding) en daarnaast een boekenshopping waar u voor een prikje heel wat leesvoer kunt meekrijgen.

De boekenmarkt is open van zondag 1 juli tot en met zondag 21 oktober telkens van 14.30 tot 18 uur. Voor verdere informatie kunt u steeds terecht op het secretariaat van het genootschap: Jan Dhaluin, Vichtesteeuweg 15, 8540 Deerlijk; tel.: 056/72.86.70; e-mail: dhaluin.dekeyser@telenet.be.

Antoon Flo

Van zondag 1 juli tot zondag 21 oktober: boekenmarkt

U kunt er zeldzame en mooie boeken, elpees en video's kopen voor een prikje.

Dinsdag 11 december o.c. d'lefte: lezing

Jacht op flaminganten. Lezing van prof. Jos Monballyu over: *Strafrechtelijke repressie van het Vlaamse activisme na de eerste Wereldoorlog.*

U zoekt iets origineels?

1. Egied en Myriam gingen jaren geleden op reis. Het klikte met enkele reisgenoten en jaarlijks komen zij terug samen. In 2011 waren zij aan beurt om hun reisvrienden te ontvangen.

Wat deden zij? Zij gingen met hen naar het museum en werden er verwelkomd door Jan en Mieke met koffie en zelfgebakken taart. Jan vertelde hun het verhaal van de vroegere bewoners. Een vlasser kreeg 16 kinderen onder wie René, onze beroemde dichter en Vlaamse strijder. Een boeiende brok geschiedenis met een lach en een traan. De reisgenoten waren buitengewoon verrast en spraken van de mooiste namiddag in jaren.

2. Anita, kinesiste in het O.L.V. van Lourdesziekenhuis in Waregem, gaat na 40 jaar met pensioen en wil haar collega's en chefs uitnodigen voor een *babbel met een knabbel*.

Wat deed zij? Zij inviteerde hen in het museum en ze verraste hen daar met een uitgebreide receptie. "Wat is er daar te beleven?", vroegen sommigen zich af. Onze gids vertelde kort het verhaal van het huisje en van de dichter René, die verliefd werd op Tineke van Heule. Hugo, onze accordeonist, speelde het liedje en iedereen zong mee. Ambiance verzekerd en het werd een heel aangename receptie.

3. Marcel en Germaine vierden hun diamanten bruiloft. Heel de buurt zocht om deze bejaarde mensen eens extra te verrassen. Misschien hun jeugd nog eens laten beleven?

Wat deden zij? De burens brachten de feestelingen met paard en huifkar naar het museum waar ze de *oude tijd* opnieuw beleefden. Een stap van 100 jaar terug in de tijd zonder elektriciteit noch enig comfort. Het diamanten paar zat in de keuken rond het brandend stoofje met een Wortegemsen in de hand en ze vertelden urenlang vol nostalgie over hun tijd van toen. Het werd voor iedereen een leuke avond.

Meerdere feestjes in het museum groeiden uit tot onvergetelijke gebeurtenissen. Ons museum is een unieke plaats voor dergelijke activiteiten. Hebt u een plan ... kom het met ons bespreken!

Jan Dhaluin

Ambiance verzekerd! Soms kan het er in het René De Clercqmuseum zeer leuk aan toegaan. Tafereeltje uit de Open Monumentendag 2007.

Op bezoek bij het kleutertoneel

Op vrijdagmorgen 1 december 2011 troepten 27 kleuters, hun juf en hun oma's en opa's samen vóór het huis van een meneer uit Deerlijk die nochtans al een hele poos dood is: René De Clercq (1877-1932). Omdat zijn standbeeld net aan de overkant van de straat stond, konden ze hem meteen leren kennen: een bijzondere man met een baard, die ooit in dit bijzondere huis woonde. Maar, hoe ging het eraan toe in die tijd? Opa Jan, oma Mieke, tantes en nonkels tonen aan de kinderen het leven zoals het was omstreeks 1900.

Het wordt een heel praktische rondleiding met allerlei weetjes en toestanden die zowel de kinderen als de volwassenen verbaasd doen staan. Een bel is er niet, je klopt gewoon met je vuist op de deur. Binnen gaat het licht aan: een kaars! Een kleine lamp verspreidt weinig licht, tot blijkt dat je ze omlaag kan trekken en de tafel in helderheid baadt. Zo kan je rustig naaien of op een lei schrijven met een griffel. Wie wist dat vensterluiken vanbinnenuit goed afgesloten zijn? Onze voorouders wilden liever geen dieven in huis. Warmte krijg je door hout te laten branden in de haard of door een kachel gloeiend heet te stoken met kolen. Steenkool? Geen enkel kind heeft dit soort zwarte blokjes ooit al gezien. Ze begrijpen nu wél waarom Zwarte Piet zo zwart is en hoe het komt dat hij altijd 's nachts naar binnenkruipt. Het is er de tijd van het jaar voor want straks is het 6 december en dan komt de Sint.

Het huis blijft de inspiratiebron voor vele weetjes. Het toilet staat buiten, waar anders? Zo is doorspoelen of elektrisch aangedreven luchtverversing niet nodig. Nu mogen de kinderen zelf eens water oppompen. Ze merken niet dat er een verband is met het water dat buiten in een stroompje wegvloeit ... Geen elektriciteit, we kunnen het ons nog moeilijk voorstellen. Het betekent aan de slag gaan met een koffiemolen, een waterketel, sunlight zeep om de was te doen, een nochtans handig broodmes om sneetjes te snijden, een strijkijzer met hete kolen, een weegschaal of bascuul en een oven om zelf brood in te bakken. Al deze taken verdwenen intussen *in de doofpot* maar ze brachten destijds heel wat werk met zich mee. Wie er probeerde vanaf te komen zonder reden kreeg enkele flinke slagen van de roede. Alweer herinnert Sinterklaas ons aan vroeger. *Wie stout is (krijgt) de roe.*

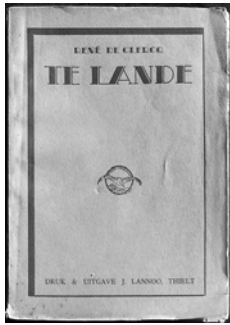

De puike rondleiding wordt afgesloten met het zingen van *Tinke van Heule* en met de opname van het mooie *Wie zal er ons kindeke douwen?* van René De Clercq. De werktafel van de creatieve intellectueel uit Deerlijk zegt genoeg over hoe deze man zich uit de arme wereld waarin hij geboren werd, wist op te werken en waarom zijn erfgoed nu bewaard moet worden. Met dank aan de spelers van het kleutertoneel die dit erfgoed levendig houden, zelfs voor 6-jarigen. Ze speelden vandaag voor de 488ste keer en de opvolging is ook voor de toekomst verzekerd. Hoed af.

Greet Verschatse, Erfgoed Educatie Kortrijk

MERLIERE

In zijn verhalenbundel *Te lande* beschreef De Clercq de mensen die hij in zijn jeugd gekend had. Een van die figuren was Merliere, een boerenknecht die graag filosofeerde over het waarom van de dingen. In het boek spreekt Merliere vlekkeloos Nederlands maar in werkelijkheid sprak Merliere Deerlijks van het zuiverste water ...

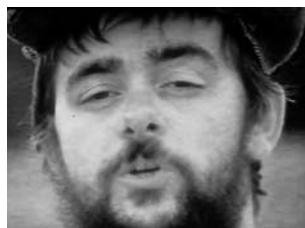
Te lande. Een bundel schetsen, Tiel (J. Lannoo) z.j. (1928), 232 p.

In de boeken staat 't al, dat weet ik heel zeker. Maar 't is al Frans en Latijn, voor ons, arme duvels daar buiten t' houden. Meneer Baekelandt hé, ik ga dikwijls mee hem mee als hij gaat gaan jagen. Die vent heeft boeken, hele kamers vol! Van die oude Bijbels in perkament. Maar jongen dat zoude gij ne keer moeten kunnen zien. Ik moste daar in kijken zovele of da 'k wilde. Maar wat had ik eraan? 'k Zegge al Frans en Latijn.

Dat moet toch iets zijn als ge het al kent, naalde en draad, slot en sleutel, 't begin en 't einde van heel 't boelke! De pasters weten 't wel; ze kunnen ook de wind doen draaien, maar ze maken het ons niet wijs: ze zeggen ons juste wat dat ze willen kwijt zijn, noch min noch meer. En de geleerden doen 't allemale alzo. Meneer Baekelandt ook. Als ik hem 't een of 't ander vrage, hij lacht hij en hij zegt: Merliere jongen, zorgt gij voor de geweren of let op d' honden.

Ik zou alzo het fijne willen weten van de sterren, van de rivieren, van de vogels en van de gewone planten, waarvan dan ze groeien, dan ze rijpen, dan ze ziek komen en doodgaan. En van den arduin en van het meerschium en van 't zilver en van 't goud, waar en hoe dat 't in de grond zit. Ik zou alzo geern ne keer in die landen zijn waar dat 't altijd vriest en waar dat 't nooit vriest. En waar dat de mensen nog geen geweren hebben en snijden mee stenen. Daar moet er wild zitten!

De beesten hebben ook verstand; dat heb ik al dikwijls ondervonden. We zeggen wel: een domme koe, maar een koe 'n is niet dom, niet meer of gij en ik. Zou je gij geloven da 'k ik geld zou willen geven om ne keer een ure in nen hond zijne kop te zitten en dan te peizen wat dat-ie hij peist? Misschien da 'k dan meer zou weten of nu.

Van waar zouden we wulder komen en waar gaan we naartoe? Om-me dood zijn, zijn we dan helegans dood? Is 't er hieronder een helle, en hierboven nen hemel? Is 't er een vagevuur? Een ziele dat hebben we, daar twijfel ik niet aan. De ziele dat es 't leven en 't gedacht. Maar geesten? Geesten die were keren? Ze zeggen dat er bestaan; maar ik heb er nog nooit gene gezien.

En zeggen dat we de koningen van de scheppinge zijn. Bezie mij hier staan mee mijn klakke en mee mijn kloefen aan, ne schone koning. Het sta al in de boeken, 'k weet 'k ik dat wel, maar 'k kan't niet lezen. Maar ja, 't is misschien beter dat we niet tevele weten, 't is misschien beter ...

De oorspronkelijke tekst uit *Te lande* is bewerkt door Armand Deknudt voor het film-fragment Merliere uit zijn 30' durende film *Declercq van Deerlijk* van 1977. De figuur van Merliere wordt op een prachtige wijze vertolkt door onze plaatselijke acteur Piet Ravelingien. De film is nog steeds te bezichtigen in het museum.

Gedichtendag

Donderdag 26 januari was het gedichtendag met als thema *Stroom*.

In zijn gedicht *Ons sterkste rivier* vergelijkt René De Clercq het machtige Duitsland met de Rijn en het kleine België met de IJzer. Welke *stroom*, welk land, zal overwinnen. Dit gedicht werd op A3-formaat via de horeca in onze gemeente verspreid.

De kinderen van het lager onderwijs kregen een poster van het gedicht *De bietebauw*.

Beide gedichten kunt u lezen op onze webstek www.renedeclercq.be.

René De Clercq 12 juni 1932 – 12 juni 2012

Op 12 juni 1932 overleed René De Clercq. Sedert verscheidene jaren is het een traditie geworden dat Ic Dien i.s.m. het René De Clercqgenootschap hem jaarlijks op de dag van 12 juni aan zijn graf herdenkt.

In 2007 op de 75ste verjaardag van zijn overlijden kreeg hij extra aandacht onder de vorm van een concert *René De Clercq HER-dacht en HER-zongen*. Lieder van hem en van andere toondichters, die zijn gedichten verklankten, werden herwerkt.

Voor de 80ste verjaardag willen we dit jaar René De Clercq letterlijk in de verf zetten. Aan de hand van oude foto's van René zal Alberto Caycho Polonio tegen 12 juni een aantal originele portretten van hem maken.

Het hiernaast afgebeelde schilderij (40 x 50 cm) kan ook uw woonkamer sieren. Het is te bezichtigen in het René De Clercqmuseum tijdens de tijdelijke tentoonstelling die loopt van 15 april tot 17 juni. De voorintekenprijs is € 75 (tot 30 april 2012) en nadien € 85.

Initiatief: Wim Vancauwenberghe en Alberto

Info: wim.vancauwenberghe@telenet.be of 0477/34.06.55

Voor alle inlichtingen

René De Clercqgenootschap (secretariaat):

Jan Dhaluin, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
Tel.: 056/72.86.70 e-mail: dhaluin.dekeyser@telenet.be

René De Clercqarchief:

Magda Ver Gucht, Gemeentehuis, Harelbkestraat 27, 8540 Deerlijk
Tel.: 056/69.47.39 (kantooruren) e-mail: archief@deerlijk.be

René De Clercqmuseum:

Openingsuren: elke zondagnamiddag van 15 april tot 28 oktober van 14.30 tot 18 uur
Rondleidingen: elke dag van het jaar vooraf te reserveren, tel. 056/72.86.70

webstek: www.renedeclercq.be

Op onze webstek vindt u alles over René De Clercq, zijn museum, zijn archief en het René De Clercqgenootschap

René De Clerqherdenking op dinsdag 12 juni

om 19 uur aan zijn grafmonument

Elk jaar, op De Clercqs sterfdag 12 juni (1932) organiseert Ic Dien, in samenwerking met het René De Clercqgenootschap, aan het graf een herdenkingsplechtigheid met voordracht uit De Clercqs werk, een spreekbeurt, samenzang en bloemenhulde. Dit jaar komt Guido Moons, voorzitter van de VVB (Vlaamse Volksbeweging), de gelegenheidstoespraak houden.

Uit het Anton Jacobarchief

Cyriel Verschaeve schreef in 1932 een brief aan Anton Jacob, die op dat moment aan een biografie van De Clercq werkt over de wegzending van René uit het college van Tielt.

Alveringhem, 20 October 1932

Waarde Heer Dr,

Ik ben te Thielt als leeraar benoemd en aangekomen begin October 1896, dus even het schooljaar nadat René Declerck daar weggezonden werd. Er lag echter tusschen zijn verlaten van het collegie en mijn aankomst slechts een paar maanden (de duur van de vacantie, want de doorzending viel juist voor de verlofdagen) en zoo heb ik de zaak, dan versch gebeurd, in haar details hooren vertellen.

De principaal Jules Deberdt, nu pastoor te Heule, was René Declerck, om zijn groot talent, dat hij heel gevat had, zeer genegen - (Eene episode in Harmen Riels toont aan dat de waardeering ook bij René Declerck bestond) - *Hij vertelde mij hoe zeer het hem had zwaar gevallen dien maatregel te nemen, maar dat René Declerck veel dronk en herhaalde malen 't college was ontolucht voor enkele uren om in de herbergen te zitten, ... men had hem eens ziek teruggebracht (Dit deel ik mede, doch niet opdat U het zoudt gebruiken! U oordeelt zelf wat dienstig kan zijn).* Daarbij kwamen jongensparten en insubordinatie jegens den surveillant E.H. Henri Vandembulcke (sinds jaren als waanzinnig opgesloten te Gent) waarop hij een spotticht maakte: "Het haantje op den toren" zinspelend op den surveillant, die, zenuwachtig mensch reeds dan, gedurig heen en weer draaide op zijn hoog gestoelte van waar hij de jongens in studie in 't oog hield. Om Vlaamsche overtuiging ging het niet. 't Gedicht was echter zeker van hem. Na de doorzending en op die doorzending maakte hij een leuk gedicht, beschrijvende: Adam en Eva uit het Paradijs verjaagd en al hun jammer, ... het eindigde met toepassing op hem zelf: ik ook werd verjaagd, zegt hij, maar Goddank

*Een Paradijs was 't niet
Waaruit men mij verstiet.*

Ik las 't vers niet, maar hoorde 't zóó citeeren, voor zoover ik 't mij na zooveel jaren herinner. [...]

Ik bewonder met U de heldhaftigheid van den man, als Vlaming. Bezie ik zijn leven, dan zie ik het, niettegenstaande ik zijn schaduwzijden wel weet, stralend voor mij.

Met genegen hoogachting
Uw dw
Getekend Cyril Verschaeve

HET HAANTJE VAN DE TOREN

Wel haantje, wel haantje, wat praalt gij preusch
Op uwen hoogen toren.
Gij waant u voorzeker, der haanen reus
In hooger lucht geboren.
Als 's morgens uw broeders, hier op de grond
U lustig tegen kraaien.
Gij blik eens verwonderd en fier in 't rond
En blijft zoo spottend draaien.
Al ziet gij de zon, en ontwaert gij haar hier
Eer de haan der aarde.
Gij wilt haar niet groeten en acht ze
Beneden uwe waarde.

[...]

Wel haantje, wel haantje, wat praalt ge preusch!
Uw waan is niet te loven.
Te veel, ja, te veel zet gij u op den neus,
Al zit gij daar, van boven.
Ge zijt van diegenen die niets en doen,
En anderen bespotten;
Gij zit daar te prijken voor het fatsoen,
En draait lijk alle zotten.
Wij hebben uw toeren, o dwaze kwast
Reeds lang genoeg geleden.
O, kon ik u grijpen ik greep u vast
En smeed u naar beneden.

GEBANNEN

Als bloed zoo rood zonk de avondzon, vermoord
In eene zee van purperende wolken...
En, d' haren in den wind, vlood immer voort
Met vrouw en leed, de vader van de volken.

Als een die licht zoekt boven donkre kolken,
Tuurt, hooploos weenend, hij naar 't zalig oord.
Maar steeds staat de engel, om zijn straf te tolken,
Met vlammend zweerd aan Edens gouden poort.

Zoo dreef men mij gebannen in de wereld!
Ik stelde vrij op vrijen grond mijn voet,
Als een die werkloos was en werken moet.

Nooit heeft een rouwtraan mij het oog ompereld.
Maar uit mijn borst stijgt een verlossingslied:
Het was geen Paradijs, dat ik verliet.

RING-KING

1

Hoort gij dien ronk van ijzer,
Ring-king?
Nu luider en dan lijzer,
Ring-king?
't Is in die smisse,
ring-king-king,
dat ik te vrijen ging.

2

Het aanbeeld spuwde gensters,
Ring-king;
een meisje wies de vensters,
Ring-king;
en ik vergat den
ring-king-king,
al om dat lieve ding.

3

Ik volgd' haar in de kamer,
Ring-king;
daarnevans viel de hamer,
Ring-king;
haar vader smeedde,
ring-king-king,
zijn dochterken 'nen ring.

4

Hij smeedd' hem, dat hij vaste,
Ring-king,
op mijnen vinger paste,
Ring-king;
en dat er, met 'nen
ring-king-king,
zijn dochterken aan hing.

5

Nu dicht ik voor mijn vrouwke,
Ring-king,
een aardig douw-douw-douwke,
Ring-king;
En zie, 't is van den
ring-king-king,
dat ik haar wieglierd zing.

Dit vrijerslied schreef De Clercq in 1902 voor Marie, de dochter van de smid, waar hij tot over zijn oren verliefd op was. Ook Stijn Streuvels had er een boontje voor maar het was toch René die haar op 25 augustus 1903 huwde. Gedicht uit: *Liederen voor 't Volk*, 1903

René De Clercqs schoonvader ter aarde besteld

Eén van de laatste jaren van de 19de eeuw rijdt René op zekere dag met Deerlijkse dorpskameraden van de fanfare *Sinte Cecilia* in een *char à bancs* (boerenkar, janplezier) langs de steenweg Vichte - Anzegem naar de Engelhoek in *Ingoyghem*. Ze stoppen er aan de herberg *In den Engel*, in de volksmond 't *Smisken* genoemd. Hij leert er de bevalige smidsdochter Marie Delmotte (Ingooigem 1878 – Sint-Amandsberg 1909) kennen die, zoals men zich best kan voorstellen, aantrekkingskracht uitoefent op het jonge mansvolk uit de streek. Ook de nog ongehuwde Frank Lateur, alias Stijn Streuvels, is er een geregeld bezoeker. Hij blijft evenmin als De Clercq onverschillig voor de aantrekkelijke Marie en zou er volgens Elza De Clercq, dochter van René, zelfs verliefd op geweest zijn.

Maries vader, later De Clercqs schoonvader, is Eligius Delmotte (Ingooigem 1827 - 1912), die in 1868 huwt met Constancia Maertens (Deinze 1838 - Waregem 1913). Het gezin telt vijf kinderen: vier dochters en een zoon. Marie is de tweede en Alice de jongste van de meisjes. Eligius is in de traditie van zijn voorouders hoefsmid, herbergier en houdt er bovendien ook nog een boerenbedrijf op na. De familieoverlevering wil dat hij uit een oud hugenotengeslacht (misschien wel van adel) stamt dat destijds Frankrijk was ontvlucht. In ieder geval is hij een imponerende, nobele verschijning die ontzag inboezemt. Ook de nogal lichtzinnige René is onder de indruk als Eligius hem met klem op het hart drukt goed voor zijn dochter te zorgen.

Volgens overlevering van René's dochter Elza, die bij haar grootouders enige tijd verbleef na het overlijden van haar moeder, zou hij met dwingende toon gezegd hebben: *het is mijn beste, draag er goed zorg voor*. René zal zijn schoonvader getrouw als boer Theus uitbeelden in de deels autobiografische roman *Harmen Riels*. De ernstige smid had René aanvankelijk een iets te grote losbol gevonden maar was uiteindelijk toch bijgedraaid en had zelfs een deel van René's studies betaald. Hij kende uiteraard Hugo Verriest, die sedert 1894 pastoor was in Ingooigem en via Verriest had hij ooit nog Gezelle ontmoet. Dit laatste feit zou eveneens een rol hebben gespeeld in de keuze van De Clercqs onderwerp voor een eindschrijftje nl. *Guido Gezelle's dichtwerk, eenige esthetische beschouwingen*.

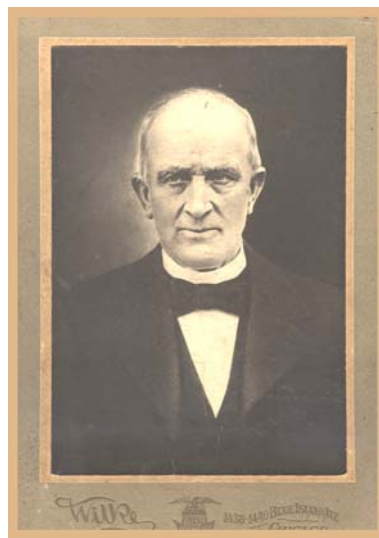
Van mijn grootmoeder Alice Delmotte (Ingooigem 1882 – Sint-Niklaas 1973), die na het overlijden van haar zus met René hertrouwde, hoorde ik nog de volgende anekdoten, die de sfeer bij het gezin Delmotte illustreren:

- Zij en haar zussen moesten zeer hard werken in het boerenbedrijf, in de smis en in de herberg. Ze naaiden ook kleren en Alice getuigde dat ze geweldig lang als *paspop* op de tafel moest staan. Haar verhaal eindigde steeds met de zinsnede *en we mochten draaien, wie!*

- Er kwamen zeer veel arme mensen bedelen bij de welstellende Delmottes. Gewoonlijk kregen ze wat boter melk toegestoken. Als Alice vond dat het om zeer behoeftige mensen ging, (ver)stopte ze een plak boter in de karnemelk opdat vader, die een te grote beganenis vreesde, het niet zou zien.

- Als de seizoenarbeiders hun werk in Frankrijk *gedaan* hadden, kwamen hele zwermen *Fransmans*, die te voet (met hun volle loon op zak) huiswaarts keerden, o.m. bij de Delmottes langs om onderdak te vragen. Eligius verbood ze hun geld te verdoen in zijn herberg en gebod ze op strenge toon het thuis af te geven. Bovendien mochten ze – wegens het brandgevaar – niet roken in de schuur. Hij sloot ze dus samen op voor de nacht met de niet-mis te verstane, apocalyptische boodschap *als iemand tóch rookt, zullen jullie allemaal samen in het vuur verbranden!* Eén van De Clercq's meest gesmaakte gedichten *Ring King* (zie p. 12) is de klanknabootsing van de hamerende smid Eligius die op het aambeeld slaat.

In *De Witte Kaproen* van 28 april 1912 lezen we een sprekend verslag van Eligius' begrafenis, waarschijnlijk van de hand van Alfons Sevens, René's boezemvriend uit die dagen:

Tot gedachtenis.

Den 3 April in den vroegen morgen, werd de eens krachtige Smid Eligius, van wie vriend René De Clercq zijn Ring-King afluisterde, en van wie hij twee Dochters ten huwelijk kreeg, uit 't Smisken naar de nederige dorpskerk van Ingoyghem gedregen. Een talrijke en vrome schaar van kloek volk vergezelde Eligius naar zijn laatste rustplaats; en aan de eerste kruisstraat, na het eerste gebed, als de lijkstoet den dalenden en kronkelenden veldweg opging, werd het lijk op de schouders genomen en rees Eligius hoog boven onze hoofden. De zon kroop nu en dan tusschen de lompe wolken; rond de hofsteden stonden de fruitboomen als reusachtige ruikers te geuren, en hoog boven de groenende velden juichte de leeuwerik.

En van pastoor Verriest, die zoo dikwijls zijn parochiaan Eligius ging bezoeken, kregen we het volgend doodbeeldeken:

Hij was een rechtschapen man, en droeg met eere de kroon der hoge jaren, die hij op den weg der gerechtigheid gevonden had. In zijn lang leven bleef hij bovenal God getrouw, kweet met zorg zijn christelijke plichten, was van blij gemoed, maar wilde van geen kwaad weten, zoodat hij zijnen naam en zijn huis in eere houden mocht. Altijd zag hij den priester Gods geern komen en in zijn laatste jaren vol kweeling en ziekte, was het voor hem eene groote vreugd zijnen God te ontvangen en op de lei zijn troostend woord te lezen. In pijn en zeer nam hij zijn ouden kerkeboek en bad God dat hij hem helpen en halen zou. God heeft hem aanhoord.

Joost Vandommele

Marcus van der Heide vertelt over de familie Pieck

Op 13 september 2011 mochten we Marcus en zijn echtgenote Wilma uit Bussum verwelkomen voor een voordracht over de familie Pieck. Marcus is leraar klassieke talen, actief als publicist, pianist en organist. In 1993 verschijnt van hem het *Dagboek 1917 -1920* van vader A. F. Pieck en *Herinneringen aan René De Clercq* van Betty Pieck.

Vader Antonie Pieck en moeder Elisabeth zijn beiden hoofdonderwijzer en hebben 4 dochters, Marie, Adri, Betty en Greetje, die allen ongehuwd blijven. Adri en Greetje zijn uitstekende grafische kunstenaressen. Vader Pieck is de oom van de beroemde Anton Pieck van de Efteling.

Tekening van Greetje Pieck (1898 - 1920)

Bij het begin van W.O. I vlucht René De Clercq met zijn gezin naar Nederland en wordt er leraar aan de Belgische school voor vluchtelingenkinderen. Hij sluit er levenslange vriendschap met de kunstzinnige familie Pieck en leest er geregeld zijn nieuwste gedichten voor. Vader Pieck houdt van begin 1917 tot 1920 een *dagboek* bij met heel wat informatie over de oorlog en over René De Clercq. In juni 1932 voelt René zich onwel, gaat bij zijn vrienden Pieck rusten en sterft er totaal onverwacht op 12 juni, nog geen 55 jaar oud. Als aandenken aan René schrijft de dochter Betty een bundeltje: *Herinneringen aan René De Clercq*.

Voor ons werd het een blij weerzien met Marcus en Wilma. Twintig jaar geleden nodigden zij ons uit op een etentje. De zuinige Hollanders kennende hadden wij rap een voorafje gegeten. Groot was echter onze verbazing toen we aan tafel zaten en één na één die rijkgevlude schotels op ons zagen afkomen. Marcus en Wilma aten niet mee, zij gaapten ons enkel aan, lachten en zeiden: ons grootste plezier bestaat er nu in om eens *echte Bourgondiërs* te zien eten. Daarna speelde Marcus piano, zongen wij samen Vlaamse liederen en spoelden onze kelen met ettelijke glazen wijn. We hebben er een onvergetelijke dag beleefd, spijtig van dat overbodig voorafje, maar blij dat we onderweg niet moesten blazen en vooral gelukkig dat we veilig thuis zijn gekomen.

Na de voordracht zei Marcus: *ik neem afscheid van jullie en zal heel mijn verzameling boeken van De Clercq en het restant van het Dagboek 1917-1920 van vader Pieck aan het genootschap schenken*. We zijn hem hiervoor bijzonder dankbaar!

Jan Dhaluin

Ondertussen plannen we opnieuw een avond met Marcus van der Heide over de literaire stroming de Tachtigers. Waarschijnlijk in de maand oktober. De juiste datum wordt later op onze webstek meegedeeld.

Het *Dagboek 1917 - 1920* van A.F. Pieck en *Herinneringen aan René De Clercq* van Betty Pieck is bij ons te koop voor 5 €, verzendingskosten niet inbegrepen.

Foto van Marcus van der Heide

Virginie Lovelingherdenking

Op zondag 28 april 1912 werd schrijfster Virginie Loveling (Nevele 1836 – Gent 1923) officieel gehuldigd voor haar hele oeuvre. Voor de huldebetoging werd er een uitvoerend comité samengesteld met René De Clercq als voorzitter. In totaal werden 815 personen en maatschappijen ingeschreven. De optocht vertrekt om 2 u 's middags op het Sint-Pietersplein met het kuldersmuziek (muziek van weeskinderen) op kop en ontbindt zich aan het stadhuis. Na het defilé van de talrijke maatschappijen komt het rijtuig met Virginie Loveling en René De Clercq.

In het Gentse liberale weekblad *Het Volksbelang* verscheen op 4 mei 1912 hierover een uitvoerig verslag, waarvan enkele uittreksels:

De feestelijkheden ter eere van mejuffer Virginie Loveling zijn buitengewoon welgeslaagd en mochten zich verheugen in de sympathie van de gansche bevolking. Een stoet van 160 maatschappijen, waaronder talrijke groepen uit Antwerpen, Brussel, Brugge, Oostende, Rupelmonde, Nevele, enz., ging de schrijfster aan hare woning afhalen en bracht haar, door eene dichte haag toeschouwers, naar het stadhuis. De heer René De Clercq, voorzitter van het inrichtingscomiteit, stelde haar aan het gemeentebestuur voor. De heer Braun, burgemeester, verwelkomde haar. In de schrijfster, die tot het hart zelf van haar volk wist te spreken en wier werken tot het beste behooren dat in de laatste vijftig jaar werd voortgebracht, roemde hij de gemoedelijkheid, den kloeken mannelijken moed, de kleurige oorspronkelijkheid, de vastheid der karakterteekening. Zij aarzelde niet, de onrustwekkende problema's van het bestaan te behandelen en heeft het volk leeren denken, wat wel het vereerendste is in de zending van onze kunstenaars. Namens het gemeentebestuur bood de burgemeester haar een gouden gedenkpenning aan. Diep ontroerd antwoordde mejuffer Loveling op de redevoering van den heer Braun. Zij drukte hare erkentelijkheid uit voor de hulde, die de stad harer keuze, haar dierbaar Gent, haar onder algemeene deelneming bracht. Zij zag er het bewijs in, dat haar letterkundig werk weerklank heeft gevonden in de harten, en zij heeft nooit iets beters betracht.

Na de ontvangst op het stadhuis werd de schrijfster naar de *Nederlandschen Schouwburg* geleid waar René De Clercq de feestrede uitsprak:

De Clercq leidt Virginie Loveling het stadhuis binnen

Ontelbaar, zei hij, zullen we te Antwerpen staan om Conscience te vieren. Maar zonder de overledenen voor het heden in de schaduw te stellen, mogen wij onze levende kunstenaars huldigen. In mejuffer Loveling, die alle moeite heeft gedaan om deze hulde te ontwijken, begroet Vlaanderen zijne schoonste schrijfster en eene der krachtigste vrouwen. Haar werk was steeds oorspronkelijk, keurig van inhoud, vol fijne waarneming en diep gevoel. Een dure Eed, bv., getuigt van breedheid van zicht en volledige bekendheid met onze buitenlieden. De figuur van Reine is haast grooter dan Triene in den Loteling. Wel is het lied des zangers liefste loon; maar het moet en het mag hem toch eene voldoening zijn, te zien dat zijn werk voortleeft bij zijn volk: dat is eene waarborg voor de toekomstige onsterfelijkheid. Spreker biedt aan de schrijfster haar marmeren borstbeeld aan, het werk van den beeldhouwer De Cock, en wenscht haar ten slotte toe: "Leef lang, lang en gelukkig te midden van uwe vrienden, eeuwig in uwe werken en in het hart van uw volk!"

Daarna werden aan de schrijfster allerlei bloemen en geschenken aangeboden en telegrammen voorgelezen. De heer Poulet, minister van Wetenschap en Kunst, schreef: *Mejuffer Loveling, het is mij zeer aangenaam u te laten weten dat, op mijn voorstel, Z. M. de Koning met eene bijzondere welwillendheid u tot den graad van officier in de Leopoldsorde heeft bevorderd. Verschillende sprekers brachten haar hulde: De heer Muller, afgevaardigde der Nederlandsche regeering, getuigt dat de schrijfster in Noord-Nederland geëerd en geliefd wordt. Hij huldigt in haar, dat zij als voertuig van hare gedachten gekozen heeft en niet de andere taal van ons koninkrijk, maar hare moedertaal. Dankbaar brengen de Nederlanders haar den broederlijken groet. Krachtens opdracht zijner regeering deelt hij aan mejuffer Loveling mede, dat het Hare Majesteit de Koningin behaagd heeft, haar het ridderkruis van de Oranje-Nassau-orde toe te kennen. De heer Van Roy brengt aan mejuffer Loveling de hulde van hare medeburgers van Nevele, die fier zijn op haar, hare zuster Rosalie en Cyriel Buysse. Namens de Nevelsche bevolking biedt hij haar eenen gedenkpenning aan.*

Er volgden dan nog enkele toespraken o.m. door professor Paul Fredericq die de verdiensten van Loveling in de liberale Vlaamse beweging schetst en door de liberale volksvertegenwoordiger Arthur Buysse. De heer René De Rijcke bracht, als Waal, een hartelijke groet aan de sympathieke schrijfster. Hij sprak in het Frans en besloot zijn rede met deze woorden in onze taal: *Ik drink op de vaderlandlievende eendracht tusschen Waal en Vlaming.*

De Koning liet als volgt de toast beantwoorden die op hem werd uitgebracht: *De Koning en de Koningin bedanken hartelijk al de deelnemers aan het banket Virginie Loveling voor hunne toegenegen gevoelens. (get.) INGENBLEEK, secretaris. Van H. M. de Koningin van Nederland kwam het volgende antwoord in: Het Loo. Ontvangt allen Harer Majesteits dank voor uitgebrachte heilwenschen. (get.) Adjudant VANMÜEHLEN.*

Tot slot dankte mejuffrouw Loveling uit ganser harte al de personen, die haar sympathie hebben betuigd op deze heuglijke dag.

Joost Vandommele

De Wereldtentoonstelling van Gent 1913

De rol van René De Clercq en vrienden

Vanaf het midden van de 19de eeuw ging de nieuwe industriële maatschappij zich verkopen bij het grote publiek via Wereldtentoonstellingen waar het industriële kunnen en de weldaden van het kapitalisme uitvoerig werden gedemonstreerd. De Wereldtentoonstelling van Gent was de laatste van de *belle époque*. Ze illustreert bij uitstek de ongelofelijke opgang van de consumptie- en vermaakmaatschappij en de globalisering in die dagen. Ze werd georganiseerd van april tot november en trok officieel 9.000.000 bezoekers. De historische kuip van Gent werd met het oog op de volkstoeloop volledig gesaneerd en gerestaureerd waardoor ze ongeveer het huidige aanzicht kreeg. Uiteraard werd de expo georganiseerd door de Franstalige Gentse industriële toplaag. De socialisten met Edward Anseele, die op dat moment voor de eerste keer deel uitmaken van het stadsbestuur, kregen ook hun stek in de organisatie. Alleen de flaminganten, die uiteindelijk slechts de toepassing van de bestaande taalwetten in het gebeuren vroegen, werden in de hoek gezet. Het zijn vooral René De Clercqs collega Hippoliet Meert en zijn strijdmaker Alfons Sevens die de weerstand op poten zetten. Karel Van de Woestijne verslaat de gebeurtenissen in de NRC (Nieuwe Rotterdamse Courant).

In 2013 zal men in Gent zeker met de nodige middelen de expo 1913 herdenken. Wij houden intussen een bescheiden tentoonstelling die voornamelijk zal bestaan uit een digitale projectie waar zal gefocust worden op de houding van sociale en Vlaamse bewegingen. Uiteraard komt ook de rol van De Clercqs vrienden Fritz Van den Berghe, Modest Huys, Gust en Léon De Smet, Hugo Verriest, Frederik van Eeden en talrijke componisten ter sprake. Natuurlijk ook de inbreng van De Clercq zelf nl. de vliegensvlugge opmaak van het programma van de driedaagse Vlaamse Muziekplechtigheid van 19 tot 21 september, vrijwel zonder officiële steun en met tegenwerking van de franskiljonse expobazen opgezet. Ondanks de 21.500 aanwezigen moesten er steunlijsten worden opgezet om het verlies te dekken. Uiteraard knipogen we ook al naar de nakende Wereldoorlog. In onze voorstelling proberen we ten slotte de bezoeker met bescheiden middelen een virtuele rondleiding op de expo zelf aan te bieden.

Opening van onze tentoonstelling op 15 april 2012 met Academische zitting in het ontmoetingscentrum d'Iefte, Hoogstraat 122 in Deerlijk om 10.30 uur.

Programma:

- Verwelkoming en verantwoording (Joost Vandommele)
- Karel Van de Woestijne verslaat de Gentse Expo in de NRC (dr. Peter Theunynck)
- René De Clercq en de literaire en andere vernieuwing in 1912 - 1913 (dr. Matthijs de Ridder)
- Een fragment uit onze digitale projectie
- Opening tentoonstelling in het René De Clercqmuseum en receptie

Joost Vandommele

Dank aan alle medewerkers van de Nieuwsbrief

Sommige teksten werden omwille van de leesbaarheid en uniformiteit van het geheel gewijzigd of ingekort. De originele bijdragen zullen binnenkort beschikbaar zijn op onze webstek www.renedeclercq.be.

Wie via e-mail op de hoogte wil blijven van onze activiteiten:

Mail uw e-mailadres naar Magda Ver Gucht, archieff@deerlijk.be of noteer het op uw overschrijving.

Zaaiers en wiedsters

Zaaiers en wiedsters, slijters en boters,
Al dat hoeven en hekkens heeft;
Hoge schelvers en diepe roters,
Al dat zwingelt en spint en weeft.

Bavikhove, een deelgemeente van Harelbeke, wordt voor 2011 door *Toerisme Leiestreek* verkozen tot *Dorp in de kijker*. Het Bavikhooftse feestcomité en het stadsbestuur van Harelbeke slaan de handen in elkaar om er een feest rond te bouwen. Heel wat Bavikhooftse verenigingen springen mee op de kar. Het feest start begin juli met de inhuldiging van het nieuwe dorpscentrum, een internationale reuzenstoet, een wedstrijd *eiersmitten*, enz.

De slotapothecose heeft plaats op Open Monumentendag 2011. Bavikhove, gelegen aan de rand van de Leie, de gouden rivier, was een van de vlasserdorpen in het Kortrijkse. Alle Bavikhovenaren werkten *eertijds in het vlas*: zaaien, wieden, slijten, roten en zwingelen. René De Clercq schreef hierover een prachtig gedicht (lied): *Het lied van het vlas*. U kunt het lezen maar u mag het ook zingen, het gedicht staat op de achterkant van de Nieuwsbrief.

Er was veel volk bij de onthulling van het monument Zaaiers en wiedsters.

Het kunstwerk zit gedeeltelijk verborgen achter de ontwerper Jeroen Degrijze en de voorzitter van het René De Clercqgenootschap Arnold Vantieghem.

Onder massale belangstelling wordt op het nieuwe marktplein het kunstwerk *Zaaiers en wiedsters* onthuld. Het is van de hand van de plaatselijke kunstenaar Jeroen Degrijze en stelt twee prachtige bronzen beelden voor van twee vrouwen: de ene zaait en de andere wiedt. Vlas wordt altijd rechtopstappend door een man gezaaid en wordt gewied door de vrouw(en). De beeldhouwer heeft ook het zaaien opzettelijk uitgebeeld door een vrouw, als hulde aan de vrouwen die hard meegewerkt hebben in de lastige vlasbewerking. Als afsluiter wordt *Het lied van het vlas* van René De Clercq door onze medewerkers Carine Viaene (sopraan) en Hugo De Backer (accordeonist) uitgevoerd. De aanwezigen zingen spontaan en enthousiast uit volle borst mee. Een waarachtig feest van het vlas!

Jan Dhaluin

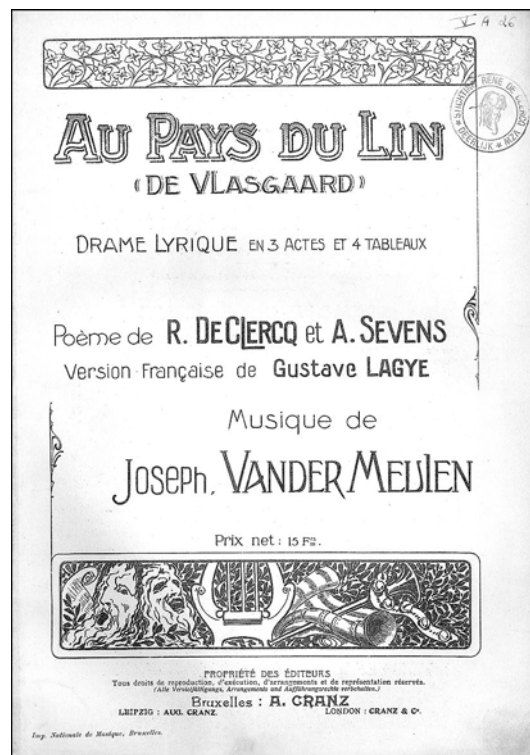

De Clercq in 1912: Toppunt van status en roem

In het voorjaar breekt De Clercq met componist Emiel Hullebroeck, met wie hij samen zijn meest populaire liedjes had gemaakt (zie Nieuwsbrief 2008).

Een vierde zoon wordt geboren, Harmen, genoemd naar de held uit de deels autobiografische roman *Harmen Riels*, waaraan De Clercq op dat moment reeds werkt. In de loop van juni vertrekt hij alleen naar Zwitserland om zich van het berglandschap te gaan vergewissen, dat hij zal beschrijven in de middelste hoofdstukken van het werk. Het feit dat hij zijn pas bevallen vrouw alleen laat met de kinderen, wordt niet geapprecieerd.

De nationale verkiezingen van juni waar de socialisten en liberalen dachten de klerikale absolute meerderheid te breken, brachten zoveel turbulentie teweeg dat De Clercq zijn politieke engagement opborg en zich exclusief met zijn eigen kunst ging bezighouden.

In de Franse Opera op de Kouter in Gent wordt de Franstalige versie van *De Vlasgaard* nl. *Au Pays du Lin* van 1906 hernomen dankzij de medewerking van Edward Anseele, schepenen van Gent, die de uitbating van den Franschen theater in zijn bevoegdheid heeft. In Antwerpen wordt de opvoering van de Nederlandse versie geboycot door een zekere Fontaine, die ook de Franse versie verkiest. Alfons Sevens komt ertegen in verzet, roept op om Fontaine tot zijn Vlaamse plicht terug te roepen of hem af te zetten. 't Zal iets schoons zijn "De Vlasgaard" in den Franschen theater te Antwerpen, het jaar dat Conscience herdacht wordt!

Op de Conscienceherdenking, voorgesteld aan koning Albert I

Op 11 augustus 1912 herdenkt Vlaanderen na Kortrijk, Brussel, Gent, Brugge en Luik, Conscience ook in Antwerpen. Op 14 - 15 augustus houdt Antwerpen, in aanwezigheid van Albert I en Elisabeth een reprise van de feeststoet in Brussel. De stad heeft er 125.000 fr. voor uitgetrokken. De koning houdt drie gelegenheidstoespraken waarvan de eerste in het Nederlands. Tussen honderd- en tweehonderdduizend mensen van overal in Vlaanderen woonden de feestweek in Antwerpen bij. Deze massabijeenkomsten hadden op zich geen politiek karakter maar waren manifestaties van machtsvertoon die de hooggespannen verwachtingen inzake het realiseren van de Vlaamse eisen ondersteunden.

Over Albert waren de Vlamingen toen unaniem zeer tevreden, hoewel hij in zijn redevoeringen zeer dubbelzinnig bleef en geen uitspraak deed over essentiële zaken bv. de wenselijkheid van een Vlaamse universiteit.

Het huis De Beukelaar aan de Minderbroederrui in Antwerpen gefotografeerd tijdens de Consciencefeesten in 1912. Hier werd De Clercq aan Albert I voorgesteld.

De koning kwam heel sympathiek over: hij reed tussen *twee vestingen van volk* i.p.v. *twee hagen soldaten* en, nadat hij in het Vlaams was begroet door burgemeester De Vos, antwoordde hij ook in het Vlaams, wat natuurlijk tegen de zin was van de rijke mensen of *deze die er den schijn van hebben, omdat het Vlaamsch voor hen nog altijd de taal blijft der meiden, der knechts, der werkslaven, der boeren.*

In de dierentuin had De Clercq een vlamme feestrede gehouden, waarin hij Conscience ophemelde en sommige nieuwlichters op de korrel nam o.a. Karel Van de Woestijne, die Conscience durfden relativiseren door te stellen dat *zijn taal gebrekkig was, zijn dialogen vals, zijn natuur- en karakterschildering soms kleurloos, week en onwerkkelijk.* Toen De Clercq zijn feestrede had beëindigd, ging burgemeester De Vos bij hem, *drukte hem lang en hartelijk de hand en zegde luid, opdat men het goed kon hooren, dat de wensch van De Clercq - de Vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool - ook zijn grootste wensch was, en dat hij hoopte, dat die wensch weldra zou vervuld worden.*

Albert I bezocht natuurlijk ook de Consciencetentoonstelling en de stad Antwerpen had de Vlaamse letterkundigen weliswaar uitgenodigd erop aanwezig te zijn maar vergeten iemand aan te stellen om ze te ontvangen. Er waren er een vijftigtal, onder wie Pol De Mont, Raf Verhulst, Cyriel Buysse, René De Clercq, pastoor Verriest, Jules Persyn, Herman Teirlinck e.a. *De koning trok recht naar Raf Verhulst wie hij reeds tot een onderhoud had uitgenoodigd. Een schoon figuur Raf Verhulst, zooals hij daar stond. Een lichte buiging en dan keersrecht. Beleefd zonder de minste kruiperij noch gemaaktheid. Zoo dient een Vlaamsch letterkundige en strijder voor zijn vorst te zijn. Dan las schepen Van Kuyck een papierken af. Hij had wel een bril op, maar geen gevaar dat hij de letters niet zou gezien hebben want ze schenen wel een centimeter groot. Toen was het de beurt aan Pol De Mont, aan Emmanuel De Bom, aan Max Rooses, aan pastoor Verriest, aan Cyriel Buysse en misschien nog anderen, want opgeteekend heb ik ze niet. Maar toch, daar ziet Raf Verhulst René De Clercq staan en roept: "René". Maar René De Clercq schijnt niet veel lust te hebben. Pol De Mont komt nu ook af en stelt René De Clercq aan den koning voor: "onze groote volksdichter". En ge bemerkt oogenblikkelijk in het wezen der koningin dat ze dien naam René De Clercq kent.*

De voorname gasten werden daarna doorheen de Consciencetentoonstelling geleid, gevolgd door de uitgenodigden. Maar *René was 't beu. Hij troonde me (=Alfons Sevens) zonder veel tegenstand mee bij den arm, spoedde van de trappen, trok met groote stappen door de gang, en met welnemen van de rondbollige laurieren stak hij zijn pijp op. 't*

Eerste wat hij me zei na een paar halen: "Als ze me nu niet dekoreeren, dan moeten zij er nooit meer mee afkomen!" We konden niet nalaten hem verwonderd aan te kijken! Tu quoque, Renate! ... Hoe kon een onafhankelijke geest als de zijne, aan zóó iets denken, en dit in den tijd dat hij te Gent met Anseele liep en zich inbeeldde dat het socialisme hem aantrok! De decoratie kwam niet en om ze later nog te weigeren bood de gelegenheid zich niet meer aan ...

Op de *Oude Koornmarkt* zijn de vrienden een *fluweeligen Münchener* gaan pakken. Tijdens het gesprek repte De Clercq geen woord meer over het koninklijk bezoek maar had hij het voortdurend over zijn gedichten, proza en andere werken.

Bron: verslag van Alfons Sevens in *De Witte Kaproen* van 1912

Non-conformistische De Clercq

Raf Verhulst (Wommelgem 1866 - Aken 1941) heeft 22 jaar later die dag beschreven en het gedrag en het uitzicht van De Clercq in herinnering gebracht, zo plastisch en aangrijpend dat we aan de publicatie ervan niet kunnen weerstaan.

Dien dag regende het of 't had tenminste een malsche bui gedaan. Hoe dit ons nog zoo goed geheugd (sic)? Wel, 't is dank zij de broek van René, hoogopgeschort en desondanks tot aan de waden bespat, dat het opviel. Met groote schreden kwam hij door Antwerpen's modderzweetende straten aanstappen, op 't nippertje, want al de halfhooge oomes, stonden reeds op een rij in de breede gang van de Edward de Beukelaer-Huizinge (nu AMVC-Letterenhuis), aan de Minderbroedersrui, waar de Conscience-tentoonstelling werd ingericht, en zij bevoelden in een zenuwachtige afwachting of hun hagelblank dasje wel recht zat en trokken het zeem van hun witte handschoenen glad. 't Was een spannend oogenblik de Koninklijke auto was gesignaleerd!! De 'halfhooge' zeggen we, want de 'werkelijk hooge' waren in de Feestzaal achtergebleven en hadden er hunne Majesteiten moeten buitenkomplimenteeren. Uitgenomen die vele spatjes en de opstekende lussen van zijn 'bottienen', zichtbaar vanwege den omgevouwen broekrand, kwam René er bijzonder deftig en keurig voor: heelemaal gedost en gedast in 't zwart al de knoopjes, ook die van de vest, zorgvuldig geknoopt, zonder dat er boven een knoop en onder een knoopsgat overschoot. Tiptop! Hij mocht gerust aan Hunne majesteiten worden voorgesteld. Uit de binnenzakken en de achterzakken van zijn gekleede slipjas puilden kranten, veeleer haastig te zaam gedrukt dan netjes gevouwen. Dit verbrak eenigzins op artistieke wijze snit en lijn van wat aan zijn opschik anders al te modisch had kunnen voorkomen, en hem te veel op 'n prentje van uit een konfektiehuis kon doen gelijken. Een felle kerel, hoog van gestalte, breed geschouderd, met mannelijk zwartbesnorden en zwartbebaarden transvalerskop, die dadelijk de aandacht op zich trok. Iemand waarbij ge vraagt: wie is dat? Een beeld van kracht, gezondheid en levensaanvaarding. Een eik! ... Eilaas, hoe vroeg geveld! Vlaanderens heerlijksten liederenzanger had toen bruine lokken, breedgolvend, met een zwierige tevens bevallig moedwillige voorlok, die niet bij den hoop wou blijven en telkens weer op het niet hooggewelfd, doch zuiver geboetseerd voorhoofd nederviel. Zijn oogen, vrijmoedige oogen keken rustig, zelfzeker voor zich uit en ze waren toch zacht. Tusschen die lokkenweelde en den breedden neergolvenden baard kwam de neus als 't ware een beetje in de verdrukking met een deuk in plaats van een arendsboog. Bij innerlijke bewogenheid verbreedden zich de neusvleugels en vormden talrijke plooiën, tot op de wangen, wat heelemaal niet misstond en slechts nog meer levendigheid aan het uitdrukkingsvol gelaat bijzette. We zien hem zijn intrede maken over de tapijten, pas één minuut vóór den Koning. Hij lachte gul, als hij door de dubbele wachtende rijen schreed, en knikte vriendelijk en oolijk, alsof dit alles hemzelf gold en hij voor de hoffelijkheid dankte. Er werd gefluisterd en die hem kenden fluisterden terug: René De Clercq! [...]

Daar was Hugo Verriest, met het scherp omljnd profiel, een bril op den mooien neus, omstraald door den glans van Guido Gezelle en Albrecht Rodenbach, in het diep en gewettigd besef, dat hij de bijzonderste persoonlijkheid was op onze zijde. René De Clercq, egocentrisch, nog méér dan de anderen wachtend op dit iets dat niet kwam. Zijn gekleede jas was niet dichtgeknoopt, vanwege de warmte, zoodat wij het doorgebeten hoornen mondstuk van zijn pijp uit zijn linker binnenzak naar buiten zagen steken.

Waarom niet? Stonden die officiële heeren, en de blozende Koning zelf, niet met een langen degen aan de heup - een ding dat toch ter wereld tot niets anders kan dienen dan om iemand de keel af te steken of, pang! door de borst te stooten? Dat waren ze niet van zin! Waarom sleepen zij dan het hinderlijk, rammelend, blinkend voorwerp achterna, het dragend als een vrouw haar sleep, op gevaar van de trappen te struikelen, moest het tusschen hun beenen verward geraken? Hoe zou dan René's zinnebeeld van rust en gezelligheid iemand aanstoot kunnen geven? [...]

De relatie De Clercq-Verriest

Nog steeds volgens de beschrijving van Raf Verhulst:

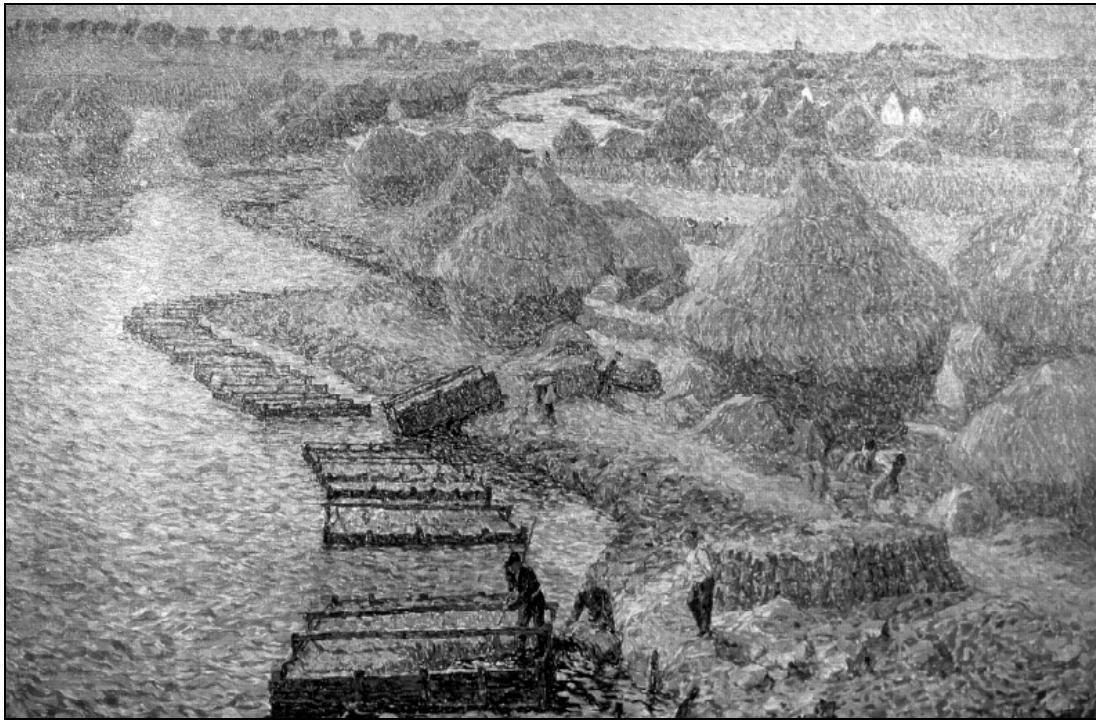
Wij hadden opgemerkt, hoe René en Hugo Verriest met elkaar niet spraken. Was het louter toeval van twee mensen uit dezelfde streek, die daartoe, vóór en na, genoeg gelegenheid hadden? Neen, 't was geen toeval. Hij vertelde ons een pijnlijke geschiedenis, die zeker op een misverstand berustte en daarom niet van belang kan zijn voor zijn biograaf. Wij spreken er van omdat de wegen van beide befaamde Westvlaamsche dichters sindsdien uiteenliepen en hun vijandschap - het woord is niet te sterk - misschien toch wel eenigen invloed had op René's breuk met al de Roomscheid van zijn Westvlaamsche omgeving en van zijn verleden. Die breuk is nooit tot uiting gekomen in zijn schriften, doch bleef uiteindelijk tot in den dood, met 'n stugge fierheid. De uitweidingen en afwijkingen in den loop van 't verhaal hebben ons verrast en een volgend maal hebben wij nog wel 'n paar herinneringen aan de figuur van René De Clercq, die in en na den oorlog zulk een geweldige grootheid zou verwerven.

Joost Vandommele

Wie kan helpen?

In het museum hebben we deze mooie foto van René, de man met de lange baard en de sigaar in de hand, en twee gesprekspartners. Kent er soms iemand die personen of het gebouw? Laat het ons dan weten.

Zaiers en wiesters, slijters en boters,
Al dat hoeven en hekkens heeft;
Hoge schelvers en diepe roters,
Al dat zwingelt en spint en weeft.

Herelkes, goud in groen gegoten,
Bloemekes, blauw gelijk de lucht,
Bollekes, dik en dicht gesloten,
Glanzende zaden, vrome vrucht!

Eindt er een arbeid, een ander begint er.
Zerp is het zweet, maar zoet het loon.
Weelde in de zomer, weelde in de winter,
't Jaar is gesierd met een vlassen kroon.

Refrein

Jubelt en zingt en zwaait de handen!
Viert het edelste veldgewas!
Leve de Leie en de Leielanden,
En 't vlas, en 't vlas, en 't vlas!

Het lied van het vlas, *Gedichten*, Amsterdam (S.L. Van Looy) 1907
Tekening Modest Huys, *Het Rootland*, Leuven (Davidsfonds) z.j. (1913)